

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Taavi Talupuu
Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
Taavi.Talupuu@mkm.ee

Teie 10.07.2024

Meie 12.08.2024 nr 2.2.-1/24/12-3

Vastus selgitustaotlusele

Soovite lisada Statistikaameti poolt riikliku statistika seaduse (RStS) alusel läbiviidavasse Euroopa Sotsiaaluuringusse oma mooduli ning kui ma õigesti meie telefonivestlusest aru sain, siis lisaks moodulile soovite kasutada enda seatud eesmärgil ka nimetatud uuringus juba olemasolevaid küsimusi.

Selgitan, et isikuandmete töötlemiseks peab esinema õiguslik alus. Riikliku statistika läbiviimist reguleerib RStS. RStS § 8 lõike 1 järgi on riikliku statistika tegijaid kaks – Statistikaamet ja Eesti Pank. Riikliku statistika tegemiseks koostatakse igal aastal järgmiseks viieks aastaks riikliku statistika programm, mis koosneb Vabariigi Valitsuse kinnitatud statistikatööde loetelust. Statistikatööde loetelus olevate uuringute puhul on seega tegemist riiklike statistikatöödega, mille käigus toimub isikuandmete töötlemine RStS alusel. Ka Euroopa Sotsiaaluuringut viib Statistikaamet läbi temale kohaldaval õiguslikul alusel ning teeb seda vastavalt juba kinnitatud uuringu eesmärkidel, andmekoosseisus jne.

Samas RStS ei anna Statistikaametile õiguslikku alust, kui riiklikuks statistikaks kogutud andmeid soovitakse töödelda mõnel teisel eesmärgil ehk andmestike loomist erinevate uuringute ja analüüside tegemiseks. Selliseks toiminguks tuleb leida muu õiguslik alus. Antud juhul on tegemist just sellise olukorraga – teie soovite kasutada osaliselt Statistikaameti poolt RStS alusel kogutud andmeid teisel eesmärgil.

Isikuandmete töötlemist teadus- ja ajaloouuringu ning riikliku statistika vajadusteks andmesubjekti nõusolekuta reguleerib isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6. IKS § 6 lõike 5 järgi loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu poolt poliitika kujundamise eesmärgil tehtavad uuringud ja analüüsid. Seega olukorras, kus ministeerium viib läbi poliitika kujundamise eesmärgil uuringuid, tuleb nimetatud sättest lähtuda, sh saada kooskõlastus Andmekaitse Inspektsioonilt, v. a juhul, kui poliitika kujundamiseks tehtava uuringu eesmärgid ja isikuandmete töötlemise ulatus tulenevad õigusaktist. Antud juhul ei nähtu, et kuskil õigusaktist tuleneks sellise uuringu läbiviimise õigus.

Kui soovite enda uuringu eesmärkidel kasutada juba Euroopa Sotsiaaluuringus kasutatavaid küsimusi ning lisada sinna omalt poolt küsimusi, mis teie uuringu eesmärgi saavutamiseks on vajalikud, siis on tegemist kahe erineva uuringuga, millel on erinevad õiguslikud alused, erinevad eesmärgid, erinevad vastutavad töötlejad, erinevad andmekoosseisud. Statistikaamet teie uuringu kontekstis on volitatud töötleja.

Taotluses kirjeldatud viisil uuringuid läbi viies (nõ kaks ühes uuring) on äärmiselt oluline, et on tagatud ka isikuandmete töötlemise üks olulisemaid põhimõtteid – läbipaistvus. Seega, enne kui inimene üldse hakkab küsimustikule vastama, tuleb tagada, et talle oleks kättesaadav selgelt antud teave selle kohta, et tegemist on kahe erineva uuringuga. Lisaks peab ankeedis olema selgelt eristatavad küsimused, mida küsitakse Euroopa Sotsiaaluuringu eesmärgil ning milliseid ainult teie uuringu eesmärgil ehk teie lisatav moodul peab olema selgelt eristatav.

Hetkel teadaoleva informatsiooni põhjal toimub teie uuring erinevates etappides erinevatel õiguslikel alustel. Küsitluste saatmiseks soovite kasutada e-posti aadresse, seega selles etapis toimub isikuandmete töötlemine ilma andmesubjekti nõusolekuta ja teile kohaldub IKS § 6 lg 5. Küsimustikule vastamise käigus toimub isikuandmete töötlemine nõusoleku alusel (isikuandmete kaitse üldmäärus (IKÜM) artikkel 6 lg 1 punkt a). Seega tuleb teile läbi mõelda ning Statistikaametiga arutada, kuidas on võimalik kahe uuringu kombineerimisel võtta teie uuringu tarbeks vastajatelt isikuandmete töötlemise nõusolek, mis on vastavuses IKÜM-i kehtestatud nõuetele (vt IKÜM art 7, art 4 p 11, pp 32).

Kui olete kindlaks määranud, millised on teie uuringu eesmärgid, milliseid isikuandmeid te vajate uuringu eesmärgi täitmiseks jne, siis tuleb sellest lähtudes taotluses kirjeldada kogu uuringut ning paluda eetikakomiteel enda uuringut hinnata. Kui te kirjeldate oma uuringut täies mahus, siis peaks olema eetikakomiteel võimalik seda siiski ka hinnata. Rõhutame, et kuigi teie uuring saadetakse inimestele koos teise uuringuga, ei muuda see seda uuringut koheselt teise uuringu osaks, AKI hinnangul on tegemist kahe erineva uuringuga.

Lisaks jäi teie edastatud taotlusest silma, et soovite planeeritavas moodulis küsida esmalt inimese eelistusi ja alles viimase küsimusega seda, kas inimene on tundnud ennast diskrimineerituna. Kas olete kaalunud mooduli ülesehitamist selliselt, et esmalt selgitate välja, kas inimene tunneb ennast diskrimineerituna (nt andes selgitava tekstiga inimesel teada, mida täpsemalt silmas peate) ja alles seejärel küsite ülejäänud küsimused. Kui teie uuringu eesmärgiks on välja selgitada vähemusrühmade olukord Eestis, siis tuleks sellele keskenduda. Hetkel tundub, et soovite koguda eriliiki isikuandmeid ka nende inimeste kohta, kes tegelikult ei kuulu vähemusrühma. Kuivõrd teie moodulis olevad küsimused on tundlikud, siis tuleb esmalt põhjalikult analüüsida, kas uuringu eesmärgi täitmiseks on ikka vajalik kõiki neid andmeid koguda või on võimalik vähemate andmetega eesmärgi täitmiseni jõuda.

Loodan, et minu selgitusest on teile kasu, et saaksite uuringu korraldusega edasi minna.

Lugupidamisega

Virve Lans
jurist
peadirektori volitusel